
king verkeerde in de ‘droevigste ellende’. Wanneer dit in Wenen kon gebeuren, wat verhinderde dan een vergelijkbare instorting in Amerika en Nederland. Het antwoord leek toch wel: een hecht verankerd christelijk principe, en daarop gebaseerd initiatief van de burgerij.¹⁰⁷ Schoolland bleef optimistisch. Het evangelie was veerkrachtig gebleken, opgewassen tegen veranderingen als vrouwenemancipatie en de overgang van Nederlands naar Engels bij zijn kleinkinderen. Op die dynamiek had Kuiper hem voorbereid. Dat betekende overigens óók voor Schoolland dat het gereformeerde beginsel gehandhaafd diende te worden. Alleen zó kon voorkomen worden dat het christelijk volksdeel zo worden meegezogen door de vrijdenkers die Duitsland en Rusland van bijbelse ankers hadden losgeslagen, en zo in het ongeluk gestort. Schoolland handhaafde daarom Kuipers antithese, net als Albracht deed:

Op het gebied van Kerk en School zijn hier onder ons, CRC, toestanden die heel wat zorg verwekken. (...) In 't algemeen gaan de schroeven van het Gereformeerde en Calvinistische los. Blijkbaar is dit ook in Nederland het geval. Er komt verzet tegen de antithese en neiging om door wereldontwikkeling te komen tot vestiging en uitbreiding van ‘Gods Koninkrijk’. Deze laatste twee woorden schrijf ik opzettelijk met aanhangsteekens, wegens de onvastheid en onzekerheid aangaande de opvatting ervan.¹⁰⁸

De grondslag zoals Schoolland die opvatte was de schriftopvatting van Calvijn, geactualiseerd door Kuiper en door de iets kritischer door hem gewaardeerde Bavinck. Antithese stond niet voor wereldmijding, maar voor een duidelijk profiel. Alleen zó kon een bijdrage geleverd worden aan de vragen en noden van de samenleving. Nellie Schoolland-Heyboer formuleerde dat op haar eigen manier: ‘Gods kinderen, de bidders, zijn immers des werlds pilaren waar zij op rust en door bestaat.’¹⁰⁹ Zo opgevat was antithese betrokken op de wereld, niet afgewend daarvan. Haar man was terecht trots op de goede naam die Calvin College genoot bij de State University van Michigan, in Ann Arbor. Calvinisme sloot aan op de maatschappij, niet ondanks maar juist dóór het eigen profiel. Goede wetenschap was socratisch, open, vol verbazing over het eigen niet-weten. Dat impliceerde de noodzaak van een levensbeschouwelijke aanvulling. Het wereldconflict had laten zien dat het humanisme niet in staat was om zichzelf te verlossen. Er lagen kansen voor progressie op basis van een christelijke visie.¹¹⁰

¹⁰⁷ F.J. Albracht aan K. Schoolland, Groningen 6 december 1921.

¹⁰⁸ K. Schoolland aan F.J. Albracht, 27 juni 1921.

¹⁰⁹ N. Schoolland-Heyboer aan F.J. Albracht, 29 januari 1923.

¹¹⁰ K. Schoolland aan F.J. Albracht, Grand Rapids 16 mei 1919.